

ΕΤΟΣ Ι΄.

# ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ιθ'

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1885  
 1 Ἰανουαρίου, ἑκάστο. ἔτους καὶ εἶνε ἰτήσιαι. — Γραφεῖον Δισυδ. Ἐπι τῆς λίθωφ. Παναπιστημίου 39.

## ΔΡΑΜΑ

### ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΒΙΟΥ.

Ἀρχόμεθα καὶ τελευτῶμεν δι' ἐνὸς τύπου, ὅς τις ἐξέχει ἐν τῇ ἀφηγήσει ταύτῃ. Ὑπάρχουσι πιθανῶς ἀλλαγῶ πολλοὶ τοιοῦτοι. Δὲν θὰ ἀμφισβητήσω τοῦτο, οὐδ' ὑπῆρξα ὁ μόνος θνητός, ὅστις συνήντησα αὐτῷ. Ὁ κόσμος εἶνε μέγας καὶ οἱ τύποι ἀτελεύτητοι. Ἄλλ' ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξάπαντος εἶνε φαινόμενον καὶ σήμερον ἀκόμη σπάνιον, σπανιώτερον καὶ τοῦ κομήτου, καὶ ὡς τοιοῦτον προξενεῖ ἐντύπωσιν. Αἱ περιστάσεις ἄλλως ὑφ' ἃς παρουσιάζεται ὁ τύπος, τὸ πλαίσιον, τὸ ὁποῖον περιέβαλλεν αὐτόν, ὁ κόσμος, ἐν ᾧ συνεστρέφετο, δὲν ἦσαν ὀλίγον κατάλληλοι ἵνα ἐφελευσῶσι τὸ βλέμμα. Δὲν λέγω δὲ τὸ συμπαθὲς βλέμμα, διότι προφανῶς δὲν ἐπῆτει τὴν συμπάθειαν.

Ἦτο γυνή καὶ εἶμεθα ἐν τῇ θαλάσῃ.

Ὑποθέσατε ὅτι ταξειδεύετε ἐν τῷ Αἰγαίῳ μετὰ τῷ Θεσσαλονίκῃ καὶ Κωνσταντινουπόλει. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶνε ἀναντιρρήτως μία τῶν παραδοξοτέρων ἱστορικῶν πόλεων. Ἀφανῆς ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀναφαίνεται μετὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ λαμβάνει βαθμηδὸν τὸν τίτλον τῆς Μακεδονικῆς πρωτεύουσας, τὸν ὁποῖον κίβδηλευε παραχρῆμα διὰ τοῦ συνοικισμού τῶν Ἰουδαίων. Εἶνε ἡ πόλις τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σαύλου, ἀλλάσσουσα κατὰ αἰῶνα πρόσωπον καὶ πνεῦμα, ἀλλὰ μὴ ἀλλάσσουσα φανατισμόν. Ἀνατολικὴ βεβαίως, ἀλλ' ὑπεκφεύγουσα καὶ τὸν ἐξανατολισμὸν διὰ σημιτικῆς ταχυδακτυλοουργίας, ἀναπνεύουσα ἤδη δι' ὄλων αὐτῆς τῶν πόρων τὸν εὐρωπαϊσμόν, ἀλλ' ἀντιδιδούσα πάλιν βαρβαρικὰς ἀναθυμιάσεις. Ἑβραϊκὴ βεβαίως, ἀλλ' ὅπου κατοικοῦσι Σαμαρεῖται, ἑλληνικὴ ἐξάπαντος, ἀλλ' ὅπου κατοικοῦσι Μακεδόνες, καὶ τουρκικὴ ἀναντιρρήτως μέχρι τελευταίας ἐφευρέσεώς· ἐν σύμφυρμα χρωμάτων, ἐν ᾧ δὲν διακρίνει τις τὸ ἐπικρατέστατον, ἀλλ' ἕκαστον εἰς στιγμὰς τινὰς ἀναφαίνεται ἐπικρατέστατον. « Εἶμεθα ἡμεῖς οἱ Ἑβραῖοι, ἡ ὕλη καὶ ἡ δύναμις! » λέγουσιν οἱ μὲν. « Εἶμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνας, οἱ Μακεδόνες, ἐν τῇ πρωτενοῦσῃ μας », λέγουσιν οἱ δέ. « Ἄλλ' εἶμεθα

ἡμεῖς οἱ κύριοι », λέγουσιν οἱ Τούρκοι τέλος, καὶ εἰς τὸν παροξυσμὸν αὐτῶν στραγγαλίζουν δύο προξένους. Πῶς; δύο προξένους; Δύο εὐρωπαϊκὰς ἐν Ἀνατολῇ θεοτήτας, αἵτινες κατῆλθον εἰς τὸν ταπεινὸν τοῦτον κόσμον τῆς Θεσσαλονίκης ἵνα λατρεύωνται ὑπὸ τοῦ χυδαίου πλήθους καὶ τῶν χυδαιοτέρων κυρίων του. Καὶ ἰδοὺ τότε ἀναφαίνεται ὁ σιωπηλὸς Φραγκομαχαλᾶς καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ μία Εὐρώπη, ἣτις ἐκφωνεῖ ἐν δόγμα καὶ ἐξαρθροῦνται δέκα βέβηλοι καὶ εἰς μωρὸς πασοῦς παρατέμπεται εἰς τὴν φυλακὴν ἵνα διδαχθῇ τὰ διεθνῆ καθήκοντα, καὶ ὁ Φραγκομαχαλᾶς λαμβάνει τὴν μορφήν χρυσῆς δαμάλεως, πρὸς ἣν ἔρχονται νὰ καταθέσωσι τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλλια αὐτῶν Ἰσραηλίται καὶ Ἰσμηλιταί. Ἄλλ' εἶμεθα ἐν τῷ πελάγει, ἀνήχθημεν ἤδη ἐκ Θεσσαλονίκης. Τὸ ἀτμόπλοιο ἡμῶν εἶνε πλοῖον γαλλικὸν πλέον ἐν τῷ Θρακικῷ πελάγει, ὡραῖον ἀτμόπλοιο καὶ μέγα, οὐ ἡ τροπικὴ βαίνει μέχρι τῆς ἀβύσσου, ἣτις ὑποδέχεται αὐτὴν δυστυχῶς τεταραγμένη, καὶ ὁ ἰστός μέχρι τῶν νεφῶν, ἅτινα στροφοδινῶνται ἀπειλητικὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ. Τὸ κατὰστρομα εἶνε κατεσπαρμένον ὑπὸ Τούρκων ἀποστρατών, οἵτινες λαβόντες τὴν ἄφρῃσιν αὐτῶν ἐκ Βιτωλίων ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς πατρίδας των. Εἰς ὄμιλος αὐτῶν συσπειροῦνται ἐνταῦθα περὶ ἕνα παραξέοντα διὰ τῶν δακτύλων τὸ τσιβοῦρι του, ἄλλος ἐκεῖ διαλέγονται ἡσύχως περὶ τῶν ἡμερῶν ἃς ἔχουσι νὰ διατρέξωσι περὶ ἕως οὐ φθάσωσιν εἰς τὴν γενέθλιον πατρίδα, ἐξῆντα λεπτὰ σιτηρέσιον καὶ ὀκτώ ἢ δέκα—ὥρας δρόμον τὴν ἡμέραν καὶ τὸ ὄλον τοῦ δρόμου δεκαεπτὰ, δεκαοκτὼ καὶ δεκαεννέα καὶ εἴκοσι τοιοῦτων ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ λιμένος εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ριφθῶσιν ἔξω. Ἄλλοι ρυκανίζουσι σιωπηλοὶ καὶ σοβαροὶ τεμάχιον ἄρτου, ψωμί τοῦ Παδισάχ—τὸ μόνον σιτηρέσιον ὅπερ ἔλαβον διὰ τὸν πλοῦν.

Δὲν ἔχουσι ἢ μόνον τὰ ὁποῖα φέρουσι καὶ τὰ ὁποῖα ἔφερον καὶ τὰ ὁποῖα θὰ φέρωσιν ἐνδύματα μέσης ἐποχῆς, ἀλλὰ παρελθούσης ἐποχῆς βεβαίως καὶ ὁ χειμὼν ἤδη ἐπὶ θύραις. Τὸ μόνον σκεῦος πολυτελείας αὐτῶν εἶνε ἡ ράβδος. Ἐκαστος φέρει τὴν ράβδον αὐτοῦ κοπιέσαν εἰς τὰ δάση τῆς Μακεδονίας· θὰ ἔχη αὐτὴν παρήγορον συνοδοιπόρον μέχρι τῆς ἐστίας του καὶ μίαν ἡμέραν,

θὰ εἶνε αὐτὴ εὐλαβῆς ἀνάμνησις τῶν τέκνων του. «Ὁ πατὴρ ἔφερε τὴν ράβδον ἀπ' ἐκεῖ μακρὰν, ἀπὸ τὰ Βιτώλια — ἐνὸς μηνὸς δρόμον». Τὰ τέκνα πιθανῶς δὲν θὰ ἔχωσι τὸ εὐτύχημα νὰ κόψωσι ράβδους ἀπὸ τῶν αὐτῶν δασῶν καὶ δὲν θὰ εἶνε διὰ τοῦτο μᾶλλον δυστυχῆ. Τίς θὰ κόψῃ ἀντ' αὐτῶν; Ἄγνω τῇ ἀληθείᾳ καὶ δὲν θέλω νὰ γείνω μάντις οὔτε χάριν τοῦ πατρός μου. Ἄλλ' ὅπως ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς ταξειδεύοντας προγόνους τῶν μελλόντων ἐκείνων ἀπογόνων τῆς Ἀνατολῆς, εἶνε χίλιοι καὶ διακόσιοι ὅλοι ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ. Ἡ ἀποθήκη κάτω πλήρης στρατιωτῶν καὶ ἀραβοσίτου, τὸ κατάστρωμα πλήρες στρατιωτῶν καὶ κάλων καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα πλήρης νεφῶν. Ὁ ἄνεμος ὅστις ἠρέμει ἐν τῷ λιμένι, ἡ βροχὴ ἣτις ἦτο εἰς τὰς προβλέψεις τοῦ Καζαμίου μόνον, συνεφώνησαν ἐν τῇ θαλάσῃ νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν τελευταίαν ἔξοδον κατὰ τῶν πτωχῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἐδέχοντο τὰς βολὰς αὐτῶν μετ' ἀπαθείας ὅσης καὶ πίστεως εἰς τὸ πεπρωμένον ἐδέχοντο τὰς ἐχθρικὰς βολὰς κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ὀλίγα μὲν ἀντιτάσσοντες ἐφ' ἑαυτῶν περὶ τὰ συντετριμμένα, ἀλλὰ καρτερικὰ σαρκία των. Ἦτο ἡ ἀποψὶς αὐτῆ τοῦ καταστρώματος. Ὅλιγοι τινὲς ἔτι μετ' ἀγερωχίας περιτετυλιγμένοι εἰς τὰς κάππας των, περιφρονητικῶς προσβλέποντες εἰς τὸ στρατολογικὸν ἐκεῖνο κρᾶμα τοῦ ὁποῦ ἐφρόντιζον ὑπερηφάνως νὰ ἐπιδεικνύωσιν ὅτι δὲν ἀποτελοῦσι μέρος, συνεπλήρουν τὸ πανόραμα τοῦ καταστρώματος. Εἰς Δερβίσης ἐξ Ἰωαννίνων δὲν ἦτο εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ θεάματος αὐτοῦ.

— Εἶνε ρυπαροί, ἐχάλασαν τὴν πίστιν. Δὲν εἶνε ὅλοι καθαροὶ Ὀθωμανοί. Ἐχει Ἀραβας, ἔχει Κούρδους, ἔχει Ἀθιγγάνους μεταξὺ αὐτῶν.

— Ἄλλ' αὐτοὶ δὲν εἶνε μουσουλμάνοι;

— Ναί, ἀλλ' οἱ Ἀθιγγανοί! Καὶ λέγων ταῦτα περιέβλεπε κύκλῳ ζωηρῶς.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Δερβίσης δὲν ἦτο προφανῶς τόσο μωσαυλμάνος ἢτο Δερβίσης μόνον, ἦτο μᾶλλον Ἀλβανός, καὶ ἐν παρόδῳ μόνον, ὅπως εἶνε σύμφωνος μὲ τὸ σχῆμα του, ἐδείκνυε καὶ ἐνδιαφέροντι διὰ τὴν καθαρότητα τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας.

Ἄλλὰ τὸ κατάστρωμα ὅπως δὴποτε παρῆεν ἐν τῇ θέαμα. Ἐν τῇ πρώτῃ θέσει ὅμως τὸ θέαμα ὅλον ἀπετέλει ἡ ἐπιπλωσις, μία χονδρὴ ὑπερήτρια, ἣτις ἐχρησίμευεν ἱκανῶς ὡς ἀντίτροπον τοῦ κυλινδράματος τοῦ πλοίου, καὶ περιπλέον εἰς Ἐθραϊὸς, ὅστις διελθὼν ἐκ Βιέννης καὶ ἐκ Παρισίων ἄλλοτε, ἐπίστευεν ὅτι ἠδύνατο νὰ λάβῃ καὶ τοὺς τρόπους ἐνὸς Χίρς, καὶ εἰς Γάλλος, ὅστις εὐρεθεῖς ἄνευ λόγου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἀπῆρχετο ἤδη ἐπίσης ἄνευ λόγου εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐκώλυεν αὐτὸν νὰ εἶνε ἀγαθός, φαιδρός, εὐθυμὸς καὶ χαριέστατος. Ἡ δευτέρα

θέσις εἶχε τὸ προνόμιον νὰ ἔχῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῶν ἀποστράτων, οἵτινες οὐδόλως διέφερον ἐκείνων ἢ κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ ἐνδυμα, ὀλίγον δὲ καὶ κατὰ τὴν σοβαρότητα τοῦ σχήματος, ὁ εἰς ἀρχαίος λοχαγός, λαβὼν τοὺς βαθμοὺς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν, ἀγαθὸς καὶ τραχὺς στρατιωτικὸς καὶ Ἀνατολίτης, ὁ δεύτερος νεώτερος ὀφείλων τοὺς βαθμοὺς αὐτοῦ εἰς εὐνοίαν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπαίρομενος, καὶ ὁ τρίτος προῖον τῆς γραφειοκρατίας, γινώσκων ἀνάγκωσιν καὶ γραφῆν.

Ἐν τῷ ὁμορρυθμῷ τούτῳ κόσμῳ ὁ κυβερνήτης Γάλλος ἀρχαῖος ναυτικός, ἀγαθὸς μᾶλλον ἢ κακός, ἀλλὰ προσποιούμενος τὸν κακὸν μᾶλλον ἢ τὸν ἀγαθόν, ἐκυβέρνηα ἀκόπως διὰ μιᾶς λέξεως, μιᾶς χειρονομίας, ἐνὸς νεύματος, ἐνὸς τίποτε· οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὸ πλήρωμα ἐκυβερνῶντο εὐθυμοὶ ὡς Γάλλοι καὶ ναυτικοὶ μιᾶς δημοκρατίας. Οὐδὲν παράπρον ἄλλως ἐπρόκειτο ν' ἀκουσθῆ, οὐδεμίᾳ ἀπαίτησις νὰ διατυπωθῆ ἐκ μέρους τῶν ἐπιβατῶν. Τὸ εἶπεν ὁ καπετάνος — τὸ εἶπεν ὁ Θεός: τοῦτο ἤρκει νὰ καταπραῦνῃ πᾶσαν ἀνησυχίαν τῶν ἀποστράτων Ἀνατολιτῶν, καίτοι ἠγνόουν πράγματι τίς ἐστίν καὶ τί ἐστίν ὁ καπετάνος οὗτος.

## Β'

Τὸ ἀτμόπλοιο ἔβαινε οὕτως ἡρεμοῦν ἐντός, κτυποῦν ἐξω τὰ κύματα διὰ τῆς πρῶρας καὶ κυλινδούμενον ἅμα περιστροφικῶς, ἡ βροχὴ ἐφέκαζεν ἐκ διαλειμμάτων σφοδρότερα ἢ ἀπαλωτέρα καὶ ὁ ἄνεμος ἐσύριζεν ἐπὶ ἀνιόντων καὶ κατιόντων τόνων διαπεραστικῶς ἄνευ διαλειμάτων.

Καθ' ἣν ὥραν ἦδη τὸ ἀτμόπλοιο ἦρε τὴν ἄγκυραν ἐκ τοῦ λιμένος, γυνὴ τις ἐφαίνετο προσηρησμένη ἐπὶ τῆς ἐξοχῆς τοῦ καταστρώματος, ὠχρὰ τὸ πρόσωπον, ἐμβριθῆς μᾶλλον τὴν ἔκφρασιν, οὐχὶ πλέον πλαστικῶς ὠραία, ἀλλ' ἣτις ὑπῆρξε προφανῶς τοιαύτη, οὐχὶ πρὸ δεκαετηρίδος, ἦδη δὲ ἐγκαρτεροῦσα μᾶλλον ὡσεὶ ἔλαβε τὴν ἀπόφασίν της ἐν τῷ βίῳ, ἀλλ' ἔχουσα τὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς εὐφυᾶ πάντοτε καὶ σπινθηρίζουσαν καὶ τῆς εὐφυΐας ἀποζημιούσης τὴν οἰχομένη ὠραιότητα. Τὸ ἐνδυμα καὶ τὸ κάλυμμα αὐτῆς, λιτὸν καὶ ἀπέριττον, ἐμαρτύρουν ἀδιαφορίαν μᾶλλον περὶ τὸν καλλωπισμὸν ἢ ἀπορίαν, καὶ ὅτι ἡ κυριώτερα διανοητικὴ της ἐνασχόλησις δὲν ἦτο ἡ ἐπιτήδευσις τῆς περιβολῆς. Ἐν τῇ ἀρρενωπῇ αὐτῆς στάσει καὶ μετὰ τοῦ βαθέος βλέμματος τὸ ὁποῖον περιέφερον ἐπὶ τῶν ἐπιβαινόντων τοῦ ἀτμοπλοίου στρατιωτῶν ἐδείκνυεν ὅτι ἐγίνωσκε τὸν κόσμον πλέον ἢ ὅσον ὁ κόσμος ἐγίνωσκεν αὐτήν. Συνήθως οἱ στρατιωτικοὶ δὲν εἶνε τόσο ἐνάρετοι καὶ χριστιανικοὶ, καὶ οἱ Τοῦρκοι στρατιωτικοὶ οὐδὲ ὅλος χριστιανικοὶ βεβαίως, ἀλλ' ἦσαν ἀγαθοὶ Ἀνατολίται καὶ παρήρχοντο ἐμπροσθεν αὐτῆς μετ' εὐλαβείας ἢ ἐνέπνεεν ὁ ἐξω-

τερικός χαρακτήρ και ἡ διαλάμπουσα ἐκ τούτου ἑσωτερικὴ αὐτῆς ὑπεροχὴ. Ὅλοι προσέβλεψαν αὐτὴν και οὐδεὶς ἐσκανδαλίσθη νὰ παρεκτραπῆ εἰς χυδαῖον παροφθαλμισμόν. Ἡ παρέλασις ἐγένετο, ἡ νύξ ἐπῆλθε τέλος, και ὅστις δὴποτε ἐσκέφθη περὶ τῆς ἐπιβατρίας, ἀν μὲν ἦτο ἐπιβάτης Ἀθέσεως, θὰ ὑπέθεσεν ὅτι αὐτὴ ἦτο ἐν τῇ δευτέρᾳ, οἱ δὲ τῆς δευτέρας ἐν τῇ πρώτῃ.

Ἡ νύξ διῆλθε ψυχροτάτῃ, οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν ἐξηγέρθησαν τὴν πρωΐαν μὲ τὰ μέλη πεπηγότα και τὸ στρατόπεδον ἐν μέσῃ θαλάσῃ. Ἡ γυνὴ οὐδαμοῦ ἐφάνη. Βεβαίως φάντασμα δὲν ἦτο, ὁ πλοίαρχος παρετήρησεν αὐτὴν ἀφ' ἐσπέρας, ὁ ὑποπλοίαρχος ἐπίσης. Ἡρώτησαν ἀλλήλους: Ποῦ ἦτο ἡ γυνὴ ἐκεῖνη;

— Δὲν εἶνε εἰς τὴν πρώτην θέσιν.

— Δὲν εἶνε και εἰς τὴν δευτέραν.

— Ἀλλὰ τότε θὰ εἶνε εἰς τὸ καταστρώμα.

Ὁ πλοίαρχος ἔδῃξε τὰ χεῖλη, ἀπεχρέμφθη ἀπαξ, ἔλαβεν ἔκφρασιν σοβαρότητος, ἐβύθισε βιαίως τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκια και ἤρξατο περιπατῶν και ἀνερευνῶν διὰ τοῦ βλέμματος. Ἡ δὴ ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ἐν τῇ πρύμνῃ παρὰ τὸ πηδάλιον, κεχωσμένη ἐντὸς μαλλίνου χονδρού σκεπάσματος και γευομένη τοῦ λιτοῦ γεύματος ἄρτου, τυροῦ και ὀπωρῶν, ὅπερ ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς, σοβαρὰν ἄλλως, συθρωπὴν και μὴδὲ τὸ ἐλάχιστον δεικνύουσαν ὕφος παραπόνου. Ὁ πλοίαρχος τὴν ἐπλησίασε.

— Τρώγετε, Κυρία;

— Συγγνώμην, Κύριε, τί ἀγαπᾶτε;

— Εἶμαι ὁ πλοίαρχος και ἤθελον νὰ σᾶς ἐρωτήσω πῶς ἐπεράσατε τὴν νύκτα;

— Πολὺ κακῶς, κύριε πλοίαρχε, ἀφοῦ ὁ καιρὸς ἦτο κάκιστος.

— Και διατί δὲν ἐπήρατε θέσιν;

— Τοῦτο, νομίζω, εἶνε ἰδικόν μου ἔργον,

— Και διατί τοῦλάχιστον δὲν ἐζητήσατε νὰ σᾶς δώσω ἐγώ;

— Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἰδικόν μου ἔργον· μοι λαταῦτα δύναμαι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τὴν καλὴν σὰς διάθεσιν.

— Συγγνώμην, εἶθε Γερμανίς, κυρία;

— Ὅχι, κύριε, εἶμαι Ρωσὶς και κόρη ἀρχαίου ἀξιωματικοῦ.

Ὁ πλοίαρχος ἐσιώπησε και ἐφάνη συλλογίζόμενος καθ' ἑαυτόν, ἔκαμεν ὑπόκλισιν και συνάμα παραιτήσιν τοῦ διαλόγου αὐτοῦ, ὅστις ὑπῆρξεν ἀτυχής. Προφανῶς δὲν ἦτο ὁ ἄνθρωπος, ὅστις θὰ ἐπεβάλλετο αὐτῇ ἔστω και διὰ φιλανθρωπικῆς προαιρέσεως. Ἐκυβέρνα τὸ πᾶν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ, ἀλλὰ δὲν ἔμελλε νὰ κυβερνήσῃ και τὸν ψυχολογικὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον. Ὁ καλὸς Ἑβραῖος τῆς πρώτης θέσεως, ἐγκεκροδυλημένος εἰς σισύραν, μὲ τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκια, τὸ πονηρόν και εὐχαριστημένον βλέμμα μεσίτου ὑψηλῆς περιωπῆς,

και τὸ ὕφος μέλλοντος ἑκατομμυριούχου, μάρτυς ἄφρονος και οἰονεὶ περιφρονητικὸς τοῦ διαλόγου τούτου, εἰς τὸ ἄκουσμα ὅτι ἡ γυνὴ ἦτο Ρωσὶς, ἠσθάνθη νευρικὸν σπασμόν. Ἦτο Ρωσὶς λοιπὸν ἡ σοβαρὰ αὐτὴ κυρία τοῦ καταστρώματος, ἐκ τοῦ γένους ἐκεῖνων, οἵτινες εἰς τὴν ἐκρήξιν τῶν ἀνθρωποφάγων ὀρέξεων αὐτῶν, τρώγουσιν ὤμους Σημίτας. Βεβαίως ὡς διελθὼν ἐκ Βιέννης και Γερμανίας θὰ ἤκουσε και περὶ ρωσικοῦ ἀντισημιτισμοῦ. Προφανῶς ἡ μεσιτικὴ αὐτοῦ ἔπαρσις εἶχεν ἀφοπλισθῆ, ἀπώλεσε τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἰσορροπίαν και δὲν ἠδύνατο πλέον οὔτε νὰ καταφρονήσῃ τὴν γυναῖκα ἀλλ' οὔτε ν' ἀντικρύσῃ κἂν τὸ βλέμμα τῆς. Μόνον εἰς τὸν ἐρωτήσαντα πλησίον αὐτοῦ Τοῦρκον ὑπαξιωματικὸν ἐξήγησεν ὅτι ἡ γυνὴ αὐτὴ εἶνε «Μοσκὸβ καρησὴ» και αἱ λέξεις «Μοσκὸβ καρησὴ» ματαδοθεῖσαι ἠλεκτρικῶς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, εἴλκυσαν τὰ βλέμματα πρὸς αὐτὴν μετὰ διπλασιασθείσης εὐλαβείας, ἐνῶ αὐτὴ ἠγνῶει τὸν λόγον τῆς τοιαύτης προσοχῆς, ἀλλ' οὐδὲ ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ.

— «Μοσκὸβ καρησὴ, χά!» ἔλεγεν εἰς παλαίμαχος ὑπαξιωματικὸς, ὅστις ἐφαίνετο γινώσκων πλειότερα τῶν ἄλλων ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· ὑπάρχουν και ὠραιαί, ναί, ξανθαί, λευκαί, δροσεραὶ ὡς κρύσταλλος, ἀλλὰ ὑπάρχουν και γενναῖαί μάλιστα!»

Προφανῶς αὐτὴ δὲν ἠδύνατο, ὅπως εἶχεν ἤδη, ἄνευ ἀντιρρήσεων νὰ καταλεχθῆ εἰς τὰς πρώτας, ἀνῆκε λοιπὸν εἰς τὰς δευτέρας. Οὕτως ἡ κοινὴ γνώμη ἐσχηματίσθη περὶ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Ἐν τῷ μεταξῷ ἡ Ρωσὶς ἐγεγρθεῖσα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐστήριξε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ σκάφους και διηύθυνε βλέμματα ἀόριστα πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὁ κόσμος τοῦ ἀτμοπλοίου ἐδινεῖτο κύκλῳ ἀδιάφορος δι' αὐτὴν πλέον. Εἶχεν ἐξοφλήσει ἤδη πρὸς αὐτὸν δι' ὀλίγων λέξεων. Ἀλλ' ὑπελείπετο ὁ Γάλλος ἔτι. Εἶχεν ἰδεῖ μακρόθεν τοὺς ἄλλους ὁμιλοῦντας, ἀλλὰ δὲν ἔλαβεν ἐνδιαφέρον. Δὲν ἔφερον αὐτὸς τὸν λόγον. Ἦδη ἔχων τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τῆς ὀσφύος, ἵστατο ἀνταρέσκως διευθετῶν ἐπιμελῶς διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν μύστακα ὡσεὶ ἠσχολεῖτο εἰς σοβαρόν τι καθήκον, ὅπερ ὁμως δὲν ἐδυσκολεῖτο νὰ διακόψῃ ἔστιν ὅτε, ὅτε μὲν ἵνα ρίψῃ βλέμμα ἐπιπόλαιον εἰς τὰ περιστοιχοῦντα ἀντικείμενα, ὅτε δὲ ἵνα προσπονηθῆ δι' ἠρέμου θροῦ τῶν χειλέων ἠχόν τινὰ τοῦ τελευταίου κωμειδουλίου ὅπερ ἤκουσεν. Εἰς τὰ ἄσκοπα ἐν τούτοις βήματα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπλησίασε και τὴν γυναῖκα.

— Τί κακὸς καιρὸς, δι' ὄνομα Θεοῦ! εἶπεν αἴφνης μετὰ ζωηρότητος, ὡς ἔχων ἀνάγκην νὰ συνάψῃ ὁμιλίαν πρὸς τινὰ· και εὐθὺς ἀποστρεφόμενος πρὸς τὴν γυναῖκα· «Μήπως παρατηρεῖτε αὐτό, Κυρία;»

— Φυσικῶς· καὶ ἔχομεν τόσον πλοῦν ἀκόμη μέχρι Κωνσταντινουπόλεως! ἀπήντησεν ἐκείνη περιλύπως.

— Ναί, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ βλέπη κανεὶς τὴν θάλασσαν, ὁ καιρὸς, Κυρία μου, δὲν διορθόνηται. Ὅχι βέβαια, νὰ, ἔτσι θὰ κακοπεράσωμεν!

Ἡ Ῥωσὶς ἐξηρησθή. Προφανῶς ὁ διαλεγόμενος αὐτῇ ἦτο ἀντιθέτου χαρακτήρος, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως. Εἰς τοὺς τρόπους ἄλλως τοῦ νέου ὑπῆρχεν ἀπροσποίητος ἀφέλεια. Ἐβλεπε τὰ πράγματα ὅπως ἦσαν καὶ τὰ ἐδέχετο ὅπως ἤρχοντο. Ὑπέφερον ὅπωςδῆποτε προθύμως τὸ ψυχὸς ὅσον καὶ τὸν κτύσωνα, μολονότι ἐπρότιμα τὴν εὐκρασίαν. Ἄλλ' ἀφοῦ αὐτὸς ὁ καλὸς Θεὸς δὲν ἔκαμε τὴν θερμοκρασίαν ὁμοιόμορφον, ὀλίγον διέφερον αὐτῷ ἂν ἡ ξένη Κυρία ἐταξείδενεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, καὶ διατί δὲν ἐταξείδενε μὲ τὴν πρώτην θέσιν. Τοῦτο ἦτο ἰδική της ὑπόθεσις. Τὸ καθ' ἑαυτὸν, ἤρκει νὰ εὔρη ἓνα ἄνθρωπον ὅπουδῆποτε καὶ νὰ συνάψῃ ὁμιλίαν. Τώρα ἦτο μία γυνή· τόσῳ τὸ καλλίτερον. Ἠδύνατο νὰ συνάψῃ ὁμιλίαν καὶ νὰ ὁμιλήσῃ μετ' αὐτῆς περὶ πραγμάτων, τὰ ὅποια ἦκιστα τῷ ἐνδιέφερον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν αὐτῷ ἡ καλὴ προφορά, μεθ' ἧς ἡ ξένη ἐλάλει τὴν γαλλικὴν. Τοῦτο δὲν συμβαίνει εἰς ὅλους, καὶ ὁ Γάλλος ἔσπευσε νὰ τὸ παρατηρήσῃ.

— Τόσον ὠραῖα προσφέρετε, Κυρία μου, τὴν Γαλλικὴν! Θαυμάσια! Εἰσθε Γαλλίς ἄρα γε; προσέθηκεν οὐχ ἦττον μετ' ἐνδοιασμοῦ ἀτενίζων εἰς αὐτήν.

— Ὅχι, Κύριε, Ῥωσὶς, ἀπήντησεν ἐκείνη, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ἐνδειξιν δυσαρρεσκείας. Τόσον φυσικῶς ἡ ἐρώτησις εἶχεν ἐξενεχθῆ.

— ὦ! ἄνεφώνησεν ἐκεῖνος ἀναπηδῶν ἐλαφρῶς ἐπὶ τῶν ἐμπροσθίων ἄκρων τῶν ποδῶν. Καὶ ἐγὼ εἶμαι Ἑλβετός!

— Ἑλβετός!

— Ναί, Κυρία μου, Ἑλβετός. Μήπως δὲν ἤξεύρετε τὴν Ἑλβετίαν, τὴν δημοκρατικὴν Ἑλβετίαν, τὴν ὠραίαν μου πατρίδα!.. Πῶς; Τὴν ἤξεύρετε λοιπόν; Ἥμπορεῖτε νὰ μοῦ εἴπητε πόσα διαμερίσματα ἔχει;

— Ἀλλὰ θέλετε λοιπὸν νὰ μ' ἐξετάσητε εἰς τὴν Γεωγραφίαν; ὑπέλαθεν ἐκείνη ὑπομειδιῶσα τὸ πρῶτον ἠδὲ ἐλαφρῶς

— Ἄ, συγγνώμη! ὄχι. Θέλω νὰ μάθω ἂν ἤξεύρετε τὰ διαμερίσματα τῆς Ἑλβετίας καὶ θὰ μοῦ εἴπητε τὸ ὄνομα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος μου. Ἴδου ἐγὼ νὰ σᾶς εἴπω τὰ κυβερνεῖα τῆς μεγάλης καὶ ἁγίας Ῥωσίας. Ἀρχάγγελος, Βαλτικῆ, Βλαχία, Μολδαβία, Βουλγαρία... δὲν λέγω καλῶς;

Ἡ Ῥωσὶς ἐμειδιάσεν εἰς τὴν ἀπαριθμησιν τοῦ Ἑλβετοῦ.

— Ὅχι! πῶς; εἶπατέ μοι λοιπόν...

— Αἰ καλά, φίλε μου, ἀφοῦ τὸ θέλετε, ἰδοὺ τὰ διαμερίσματα τῆς Ἑλβετίας. Ἐμπρὸς, ἀριθμεῖτε.

Καὶ ἤρξατο καταλέγουσα ἐν πρὸς ἐν τὰ διαμερίσματα τῆς Ἑλβετίας, ἐνῶ κατενθουσιῶν ὁ Ἑλβετὸς ἠρίθμει μετὰ προφανοῦς ἠδονῆς ἐπὶ τῶν δακτύλων « ἐν, δύο, τρία, τέσσαρα... »

— Λαμπρά, περίφημα! ἀνεφώνησεν εἰς τὸ τέλος. Σωστά εἴκοσι δύο. Ἐγὼ λοιπὸν εἶμαι ἐκ τοῦ Ἄππεντζελ! Ἄππεντζελ! ναί!.. Ἀλλὰ... νὰ παρ' ἡ εὐχή, τὸ ἐλησμώνησα.

— Τί; ὑπέλαβε μηχανικῶς ἡ Ῥωσὶς.

— Ἄλλ' οἱ Ῥῶσοι καὶ αἱ Ῥωσίδες ἤξεύρουσι κάλλιστα τὴν Ἑλβετίαν. Αἱ Ῥωσίδες μάλιστα, αἱ μηδενίστριαι; Ἀληθῶς, μήπως εἰσθε μηδενίστρια;

— Ὅχι, Κύριε, ὄχι! ὑπέλαβε ζωηρῶς ἡ γυνή, δὲν εἶμαι μηδενίστρια.

— Πολὺ καλά, πολὺ καλά κἀνυετέ. Κ' ἐγὼ, Κυρία μου, δὲν εἶμαι ἀναρχικός. Ἀλλὰ μὲ συγχωρεῖτε ὅμως, δὲν ἀξίζει νὰ μένετε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἐγὼ θὰ φυγῶ. Ὁ ἀνεμὸς ἀποκρυσταλλόνει. Νὰ εἴπωμεν τοῦ πλοιάρχου νὰ σᾶς δώσῃ θέσιν... ἂν δὲν εἴνε ἀδιαφορία.

Ἄλλ' εἰς τὴν προσφορὰν αὐτὴν ἡ γυνή ἐπανέλαβε τὴν λυθείσαν ἀπαξ σοβαρότητα αὐτῆς.

— Συγγνώμη, κύριε, εἶπε μετὰ τόνου, δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ προσφορὰν ἐλεημοσύνης. Ζῶ διὰ τῶν γλισχρῶν πόρων μου μόνον· ἄλλως τε εἶμαι ἀπὸ τὸν Ἀρχάγγelon. Οὐχ ἦττον σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀγαθὴν σας προθυμίαν.

## Γ

Τὸ ἀτμόπλοιο εἶχε φθάσει εἰς Δεδαγάτς. Ὁ ἀνεμὸς ἐξηκολούθει πνέων σφοδρὸς καὶ ἀμειλικτός. Ὀλόκληρον νύκτα τὸ σκάφος ἀπεσάλυσε καὶ ἐμελλε νὰ μείνῃ ἐν ἡμερονύκτιον ἀκόμη. Ἡ πρωΐα τῆς ἐπιούσης ἀνέτειλε ζοφερωτέρα ἢ θάλασσα ἦτο ἀγρία καὶ ὁ οὐρανὸς χαλύβδινος. Τὰ κύματα ἀνετίνασσον ὡς κελύφη τὰς φορτηγίδας, αἵτινες ἦλθον νὰ φορτώσωσιν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο. Ἡ ξηρὰ ἦτο πλησίον, ἀλλὰ καὶ μακρὰν ἡμῶν. Τὴν ἐβλέπομεν ὡς ὁ λιμώττων ἀγοραῖος κύων τῆς Σταμποῦλ τοὺς ἐκτεθειμένους ἄρτους εἰς τὰς προσόψεις τῶν ἀρτοποιείων. Εἰς ἐπίμετρον δὲ καὶ τὸ σιτηρέσιον τῶν στρατιωτῶν εἶχεν ἐξαντληθῆ. Εἶχον ἕκαστος μίαν ὀκτὰν ἄρτου δι' 72 ὥρας, καὶ 36 ἡδὴ ὥρων ψύχας εἰς τὰ κῶλα, αἱ δὲ θρόμβοι τῆς βροχῆς ἐξηκολούθουν νὰ ποικίλλωσι τὴν μονοτονίαν τοῦ τελευταίου. Οἱ τρεῖς ἀζωματικοὶ αὐτῶν ἐκάθηντο νεναρχωμένοι ἐν τῇ θέσει των ἀνταλλάσσοντες ὀλίγας λέξεις κατὰ μεμακρυσμένα διαλειμματα. Ἐπὶ τέλους φωνή τις διαμαρτυρήσεως ἤρξατο κυφορουμένη ἐν τοῖς κρῆνις τοῦ στρατιωτικοῦ ποιμνίου, ἀλλ' οὐδεὶς

ἐσκέπτετο νὰ τὴν ἐιστομίῃ θύνατώτερον. Ἦτο ὡς πυρίτις ἔχουσα ἀνάγκην θρυαλλίδος. Ἐνιοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν γυναῖκα τέλος. Ἦτο γυνὴ αὐτῆ, ἠδύνατο νὰ τὸ πράξῃ ἀσφαλέςτερον. « Ἐὶ Μοσκὸβ καρρησὴ! σὺ τοῦλάχιστον δὲν διαμαρτύρεσαι! » εἶπον εἰς αὐτὴν. Προφανῶς δὲν εἶχε νὰ παραλάβῃ ἢ νὰ παραδώσῃ φορτίον εἰς Δεδαγάτς, καὶ τὸ συμφέρον αὐτῆς ἐνέκειτο εἰς τὴν ταχύτεραν ἀναχωρήσιν τοῦ ἀτμοπλοίου.

— Κυρία, τῆ λέγει ὁ Ἰουδαῖος μετ' εὐλαθείας πλησιάσας καὶ ἐρμηνεύων τὰς ἐκφωνήσεις τῶν στρατιωτῶν, σὺς λέγουν νὰ διαμαρτυρηθῆτε πρὸς τὸν πλοίαρχον ὑμεῖς, διότι τὸ ἀτμόπλοιον ἔχει σκοπὸν νὰ μείνῃ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας ἀκόμη.

— Πῶς! εἴκοσι τέσσαρας ὥρας ἀκόμη;

— Ναί.

— Καὶ καλὰ, δὲν διαμαρτύρονται αὐτοί, στρατὸς ὀλόκληρος, νὰ ἐξαναγκάσωσι τὸν πλοίαρχον, καὶ περιμένουσι μίαν γυνὴ νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν; ὑπέλαβεν αὕτη ἀδιαφόρως, ἀποστρέφουσα τὸ πρόσωπον.

— Ἰουδαῖε, τί λέγει, τί λέγει; ἠρώτησαν πολλοὶ συνάμα στρατιῶται.

— Τί λέγει; νά, λέγει, νὰ διαμαρτυρηθῆτε σεῖς, νὰ ἐξεγερθῆτε καὶ νὰ ἀναγκάσωμεν τὸν πλοίαρχον ν' ἀναχωρήσῃ.

— Τὸ εἶπεν αὐτὸ ἀληθῶς;

— Βεβαίωτατα, αὐτὸ εἶπε, προσέθηκεν ὁ Ἰουδαῖος καὶ ἐγένετο ἄφαντος κρυφθεὶς εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς θέσεως αὐτοῦ, ὡσανεὶ εἶχε διαπράξει ἔγκλημα. Ἄλλως κάτι σοβαρὸν ἔμελλε νὰ γείνη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Καὶ πράγματι αἱ λέξεις « ἡ Μοσκὸβ καρρησὴ τὸ εἶπε » ῥηφθεῖσαι ἅπαξ εἰς τὸ μέσον, διέδραμον ἐν ἀκαρεῖ τὸ κατὰστρομα, ἀντήχησαν κάτω εἰς τὴν ἀποθήκην καὶ ἔφθασαν μέχρι τοῦ κοίλου. Οἱ πρὶν ἀναίσθητοι ἐκεῖνοι στρατιωτικοὶ ὄγκοι ἦσαν ἤδη ἐπὶ ποδὸς καὶ μίαν φωνὴ ἦν τὸ σύνθημα: « Ἐμπρός, σύντροφοι, ἡ Μοσκὸβ καρρησὴ τὸ εἶπεν ». Οἱ τρεῖς ἀξιωματικοί, μόλις συνελθόντες ἐκ τῆς νάρκης, ἀνῆλθαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἡ πρῶν ἀδρανῆς ὕλη ἦτο ἤδη πανδαμῖον: Φωναί, συζητήσεις, ἀπειλαί, φρυαγμοί, ὀρμαγαδὸς καὶ ἐν τῷ μεταξύ δύο ἐκπυροσκοπήσεις.

— Τί τρέχει, παιδιά! μόλις ἔφθασαν νὰ παρεμβάλωσιν εἰς τὸν θόρυβον οἱ ἀξιωματικοὶ ἐμβρόντητοι.

— Οἱ στρατιῶται ἐξηγέρθησαν καὶ θέλουσι νὰ βιάσωσι τὸν πλοίαρχον ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἄλλως θὰ μείνωμεν εἴκοσι τέσσαρας ὥρας ἀκόμη, εἶπέ τις.

— Μὰ πῶς γίνεται; ποῖος τοῖς ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν; εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν συγκρούων τοὺς ὀδόντας μετὰ πείσματος καὶ σφίγγων τὴν πυγμὴν.

— Ἡ Μοσκὸβ καρρησὴ τὸ εἶπε, ἀπήντησαν πολλοὶ συγχρόνως στρατιῶται.

Εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ἀπάντησιν ὁ νέος ἐμόρ-

φασε, καὶ οἱ τρεῖς δὲ συγχρόνως ἐταπείνωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐσταύρωσαν τὰς χεῖρας. Ἦδη ἀνέμενον τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐβράδυνε τῶντι. Οἱ στρατιῶται ἔκοψαν τοὺς κάλους τῶν φορτηγίδων, αἰτινες εἶχον ἔλθει νὰ παραδώσωσι καὶ παραλάβωσι φορτίον, οἱ ναῦται αὐτῶν ἐκποθηθέντες ἐκ τῶν ἐκπυροσκοπήσεων ἔσπευσαν ν' ἀπομακρύνωσιν αὐτὰς καὶ ὁ μέγας Θεὸς τοῦ ἀτμοπλοίου ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὸ πρόσταγμα τῆς ἀναχωρήσεως. Ἐπὶ τέλους ἡ ἄγκυρα ἤρθη, τὸ ἔμβολον τῆς ἀτμομηχανῆς ἐπανέλαβε τὸ μονότονον αὐτοῦ καθήκον. Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἤδη τὸ ἀτμόπλοιον εἶχε πελαγισθῆ, ὁ στρατιωτικὸς ὄγκος ἐπανέπεσε πάλιν εἰς τὴν προτέραν ἡρεμίαν του καὶ οἱ τρεῖς ἀξιωματικοὶ εἰς τὴν νάρκην, ἐνῶ ἡ γυνὴ ἀκίνητος καὶ σοβαρὰ ἐν τῇ θέσει αὐτῆς ἐβλεπε τὰ γινόμενα μὲ βλέμμα φιλοσοφικὸν χωρὶς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ ὑποπτεῖται ὅτι ὑπῆρξεν αὐτῇ ἡ σημαία τῆς παρεμπεισοῦσης στάσεως.

Δ'

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς ἐπιούσης τὸ ἀτμόπλοιον ἠγκυροβόλει ἐν Βυζαντίῳ, ἔμπροσθεν τοῦ Γαλατᾶ. Μέρος τῶν ἀποστράτων ἀπεβιβάσθη εἰς Δαρδανέλλια, ἄλλοι εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἤδη ἐπὶ τοῦ λιμένος μετεβιβάσθησαν εἰς ἄλλο ἀτμόπλοιον ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τὰς ἀποβάθρας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπέλωσιν εἰς τὰς ἐστίας των.

Ἡ γυνὴ ἀναφαίνεται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος φλεγομένη ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ῥιφθῆ ἔξω εἰς τὴν ἀποβάθραν. Κρατεῖ διὰ τῆς μίαις χειρὸς τὰ ὀλίγα σκευῆ αὐτῆς καὶ διὰ τῆς ἄλλης πιέζει μετ' ἐπιθυμίας ἀντικειμένον τι ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ ἐπενδύτου τῆς, μετ' οὗ φαίνεται συνδεδεμένη ἡ διάνοια αὐτῆς ὡς ἠλεκτρικῶς. Θὰ ἔλεγέ τις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχηματισμοῦ ὅτι εἶνε ὄπλον, ἐὰν ἦτο εἰς τὸ θυλακίον ἀνδρός. Ἀλλὰ τίς ἡ γυνὴ αὕτη ἢ ἡ παρουσία μόνον παρ' ὀλίγον ἀνεστάτου τὸν μικρόκοσμον τοῦ ἀτμοπλοίου; Διατὶ νὰ ταξειδεύῃ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ ὑπὸ τοιαύτας ἀτυχεῖς περιστασεῖς;

Ἴδου τί ἠδυνήθη νὰ μάθω περὶ αὐτῆς παρὰ τοῦ Ἐλβετοῦ, ὅστις ἐπλησίασε τὸ δεύτερον αὐτὴν μετὰ περισσοτέρας εὐλαθείας καὶ ὀλιγωτέρας ἐλαφρότητος ἐν ἀπόπτῳ ἔτι τῆς Σταμπούλ, ἧτις διεγράφετο μακρὰν βεβυθισμένη εἰς μελαγχολικὴν ὀμίχλην.

Ἐγεννήθη ἐν Ἀρχαγγέλω τῆς Ῥωσίας πρὸ μίαις καὶ πλέον τριακονταετίας. Ὁ πατὴρ αὐτῆς ἀρχαῖος στρατιωτικὸς, ἀλλὰ πτωχός, ἐχῆρευεν ἤδη πρὸ πολλοῦ καὶ εἶχε δύο θυγατέρας. Ἡ πρώτη, ἀμμαιοτέρα τὴν καλλονὴν καὶ θερμότερα τὴν καρδίαν, ἐζήτησε τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῆς μὲ τὸν πρῶτον ἔρωτα. Ἡ νεωτέρα, φύσις

ισχυρά καὶ διάνοια ἰσχυροτέρα, ἤθελε ν' ἀποδῆ ἄνηρ μᾶλλον ἢ γυνή, νὰ κυβερνᾶται μόνη καὶ νὰ ἐπιβᾶλλῃ μόνην εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ τὸ φύλον αὐτῆς ἐνέδωκεν οὐχ ἥττον καὶ εἰς ἄνηρ ἐφάνη αὐτῇ ἀνδρικότερος τῶν ἄλλων, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν συντροφὸν τῶν αἰσθημάτων της. Τὸ προϊόν τῆς συντροφίας ταύτης δὲν ἐβράδυνεν ἐν τούτοις νὰ φανῇ. Ἐν θυγάτριον, ὅπερ ὅμως ἐνωρὶς ἀπώλεσε τὸν πατέρα του. Ἡ ἡρώϊς ἡμῶν ἦτο ἐν Βουλγαρία ὅτε καὶ ὁ σύζυγος αὐτῆς ἦτο σταθμάρχης τηλεγραφικοῦ σταθμοῦ. Ἡ γυνὴ ἐζήτησε τὴν θέσιν τοῦ συζύγου καὶ ἡ κυβέρνησις δὲν ἠδυνήθη νὰ τῇ ἀρνηθῇ. Ἀλλὰ προῖαν τινὰ τῇ ἐκοινοποιήθη ἄκολούθως ὅτι αἱ γυναικεῖαι ὑπαλληλῆαι καταργοῦνται καὶ ἡ Ρωσὶς εὐρέθη εἰς τὸν δρόμον. Ἀλλ' ἦτο ἡδὴ μήτηρ τέκνου καὶ σύζυγος ἄνευ συζύγου πλέον καὶ ὤφειλε νὰ ἐπαναλάβῃ ἰσχυρότερον τὸ ἀνδρικόν πρόσωπον, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ διανοίᾳ της ἀνέπλασεν. Ἐνθυμήθη τότε τὰς ἀρχαίας της σπουδᾶς ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ καὶ ἐζήτησε θέσιν παιδαγωγοῦ καὶ διδασκάλου ἐν Σοφίᾳ. Μία οἰκογένεια παρέλαβεν αὐτήν, ἀλλὰ ταχέως ὁ μικρὸς αὐτῆς πελάτης ἐμεγάλωσε καὶ ἐδέησε νὰ ζητήσῃ νέαν τύχην. Ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου εὗρεν ἀρχαῖον φίλον τοῦ πατρὸς αὐτῆς παρὰ τῇ ρωσικῇ πρεσβείᾳ, ὅστις ἐπρομήθευσεν αὐτῇ θέσιν διδασκάλου καὶ παιδαγωγοῦ πάλιν παρὰ τινὶ οἰκογενείᾳ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἀλλὰ τὸ θυγάτριον αὐτῆς ἠσθένει, καὶ ξένον ἄλλως θὰ ἠνώχλει τὴν ξένην ἐκείνην οἰκογένειαν τῆς Θεσσαλονίκης! Ἀρῆκεν αὐτὸ. Ἀρῆκεν αὐτὸ εἰς φιλικόν της οἶκον ἐν τῷ Πέραν καὶ ἀπῆλθε μόνη εἰς Θεσσαλονίκην. Ἡ ἀδάμαστος ἐν τούτοις φύσις τῆς παρθένου ἰδαμάσθη ἡδὴ ὑπὸ τῆς μητρός. Ἡ ψυχὴ αὐτῆς εἶχε ταμῖευμα πυρρωνισμοῦ ἵνα καταφρονῇ, καὶ τὰ πάντα ἠδύναντο νὰ ὦσαν ἀδιάφορα αὐτῇ, ἀλλ' οὐχὶ πλέον καὶ τοῦ τέκνου της ἢ τύχη. Δι' αὐτὸ ἡδὴ ἔζη. Ἐφύλαττεν εὐλάβως τὰς τρίχας τῆς ξανθῆς του κόμης ἐν τῷ χροματοφυλακίῳ της καὶ τὸ κεράτιον τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ, ὡς τὰ τιμαφέστερα κειμήλια. Ἡ μητρικὴ αὐτῆς καρδία ἦτο ἡρεμὸς ἐν τούτοις καὶ ἡ ἀνδρική αὐτῆς ψυχὴ παρεσκεύαζεν αὐτήν εἰς μακρὸν στάδιον μετὰ τοῦ τέκνου της. Ἀλλ' αἴφνης ἡμέραν τινὰ λαμβάνει τηλεγραφικῶς τὴν εἰδήσιν ὅτι τὸ θυγάτριον της ἀσθενεῖ. Ὁ ἄνεμος συρρίζει ἔξω· ἀλλ' ὁ ἄνεμος συρρίζει πάντοτε δυνατώτερον ἢ ἐλαφρότερον, καὶ γυριρίζει ἡδὴ τὴν μουσικὴν αὐτήν. Ὁ χειμὼν ἡδὴ ἐπίκειται, ἀλλ' ἐν τῇ πατρίδι της εἶνε πολὺ βαρύτερος ἀκόμη. οἱ πόροι αὐτῆς εἶνε γλίσχροι· ἀλλὰ ταζειδεύει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ ὑπολογίζει ἀκριβῶς ὅσα ἀπαιτοῦνται ἵνα μεταβῇ, νὰ ἴδῃ τὸ τέκνον της ἐπὶ τινὰς ἡμέρας καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἀλλ' οἱ ἄνδρες εἶνε ὑβρισταί. Εἶνε πολὺ ἰσχυροτέρα αὐτῇ

ὅσων ἀπήντησε τοῦλάχιστον διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς δρόμων. Ἐπὶ τέλους καὶ τὸ τέκνον της δὲν θὰ ἀσθενῇ τόσον βαρέως· θὰ τὸ ἴδῃ μόνον καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ. Εἶνε αὕτη ἡ κρυφία της παρηγορία. Τὸ ἀτιμόπλοιον ἡδὴ ἀγκυροβολεῖ ἐν τῷ λιμένι, καὶ ἡ μήτηρ πρώτη ἐξορμᾷ εἰς τὴν ἀποβάθραν. Εἶνε φαιδρότερα ὄλων· δὲν εἶνε αὕτη ἡ σκυθρωπὴ γυνή, ἡ διεληθούσα τρεῖς ἡμερονύκτια ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ ὑπὸ τὰς χειρίστας μάλιστα συνθήκας. Μόλις ἐνθυμῆται ν' ἀποτεινῇ ἰσχνὸν ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τοὺς συμπλωτῆρας αὐτῆς καὶ ἰδοὺ ἐξηφανίσθη.

## Ε'

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ κατάπλου ὁ πλοίαρχος ἀμέριμος ἡδὴ περιεπάτει κατὰ τὴν ὁδὸν Μνηματακίων. Γυνὴ τις ἐπροχώρει ἀντιθέτως, κάτωχος, συντετριμμένη, εἶχε τὸ πρόσωπον ἠλλοιωμένον καὶ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ της ἐφαίνετο ἐξωγραφισμένη ἔκφρασις βιαίας ἀποφάσεως.

— Εἶνε αὕτη, ὑπεψιθύρισε, κανὲν δυστύχημα θὰ τῇ συνέβη.

Καὶ πλησιάσας συμπαθῶς τῇ ἀπέτεινε τὸν λόγον.

— Κυρία, εἰσθε πάντοτε ἰσχυρὰ γυνὴ καὶ κανὲν δυστύχημα δὲν πρέπει νὰ σᾶς καταβᾶλλῃ.

— Συγγνώμη, φίλε μου, ἀλλὰ λυπούμαι ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τὸν γενναῖον λόγον σας. Εἶμαι εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου μου. Ὁ πατήρ μου πρὸ πολλοῦ ἀπέθανεν. ὁ σύζυγος ὃν ἐγὼ ἐξέλεξα δι' ἐμαυτὴν ἀπέθανεν ἐπίσης, καὶ τὸ τέκνον μου... δὲν ἔχω πλέον. Δὲν ἔχω πλέον πόθεν ν' ἀντλήσω τὴν ἰσχύν μου. Λύριον... ἀλλὰ τί ἐνδιαφέρει. Χαῖρε, κύριε.

— Εἶνε ἡ αὕτη πάντοτε, ὑπετονθόρυσεν ὁ τραχὺς ναυτικός, καὶ ἐξηκολούθησε μελαγχολικὸς τὸν περίπατον αὐτοῦ.

Τὴν ἐπαύριον μετὰ τὸ γεῦμα ἐκαθήμεθα εἰς καφενεῖόν τι τοῦ Πέραν. Παρ' ἐμοὶ ὁ Ἑλβετός, ὅστις ἐφαίνετο σκυθρωπός, ἀναγινώσκων εἰς τὰ διάφορα μιᾶς ἐφημερίδος καὶ τελευτῶν, ἔρριψε τὸ φύλλον μετὰ σφοδρότητος, ἥτις ἐφαίνετο ἀσυνήθης εἰς αὐτόν.

— Ἦτο αὕτη! ἐφώνησε θλιβερῶς καὶ μοι ἔδειξε τὴν ἐφημερίδα.

Καὶ μετὰ στιγμιαίαν καὶ πένθιμον σιγὴν:

— Αὕτη τοῦλάχιστον θὰ μὲ ἴσταμάτα καὶ θὰ εἶχον λόγον ὑπάρξεως, προσέθηκεν ἀπομάζας ἄδρῶν δάκρυ ἐπὶ τῆς παρεῖας αὐτοῦ.

Ἐλαβον τὸ φύλλον καὶ ἀνέγνων:

«Χθὲς τὴν ἑσπέραν ἐν τῇ ὁδῷ Δεδέ, ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 28 οἰκίᾳ, ἐν τῷ ὑπερώῳ πατώματι ἠκούσθη ἐκπυροσκορήσις, καὶ δραμόντες οἱ παροικούντες εὗρον ἐν τῷ δωματίῳ αὐτῆς γυναῖκα ὡς τριακοντούτη τὴν ἡλικίαν πεπτωκυῖαν ἐπὶ ἀνακλίντρον καὶ πλεύσαν ἐν τῷ αἵματι. Ἐν τῇ

δεξιᾶ αὐτῆς, ἥτις ἐπιπτεν ἄτονος, ἐκράτει ἔτι τὸ πολύκροτον δι' οὐ προφανῶς εἶχεν αὐτοκτονήσει, εἰς δὲ τοὺς δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς συνέσφιγγε σπασμωδικῶς ξανθὰς τρίχας, αἵτινες ἐφαίνοντο παιδικῆς κόρης. Ἡ γυνὴ αὐτή, καθὰ ἐβεβαιώθη, ἦτο Ρωσὶς πρὸ τεσσάρων μόλις ἡμερῶν ἀφιχθεῖσα ἐκ Θεσσαλονίκης, ὅπου ἐξετέλει καθήκοντα παιδαγωγοῦ παρά τινι οἰκογενείᾳ. Ἀγνοοῦνται ἔτι ἀκριβῶς οἱ λόγοι, δι' οὓς προέβη εἰς τὸ ἀπονενομημένον κίνημα, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ δυστυχῆς παρεῖχεν ἤδη καὶ προηγουμένως σημεῖα νοσητικῆς διαταραξέως. Παρ' αὐτῇ δὲν εὐρέθησαν ἢ μόνον τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτῆς περιέχον 65 φράγκα καὶ κερμάτιον βαπτιστικὸν κόρης σημειοῦν τὴν χρονολογίαν τῆς γεννήσεως καὶ τῆς βαπτίσεως αὐτῆς. Ἐντεῦθεν εἰκάζεται ὅτι ἡ δυστυχῆς εἶνε μήτηρ καὶ ἔχει θυγάτριον. Καμμία ἐπιστολὴ, καμμία ἐνδείξις τῶν αἰτίων τοῦ τραγικοῦ αὐτῆς θανάτου.»

Καθ' ἣν ὥρην ἀνεγίνωσκον, ἄλλος τις ἰστάμενος ὀπισθεν ἐφαίνετο παρακολουθῶν ἐπίσης τὸ διαφωρον. Ἐστράφημεν ἀμφοτέροι καὶ ἦτο ὁ Ἑβραῖος.

— Κύριοι, εἶπε μετὰ φωνῆς ἀραχνώδους, ἀπέθανε αἱ! δυστυχιμένη! Ἦτο φίλη σας, καλὰ ὠμιλοῦσατε εἰς τὸ ἀτμόπλοιον. Ἄν θέλετε τίποτε ἀμάραντα, στεφάνους, ἄλλα νεκρικὰ εἶδη, μὴ πηγαίνετε ἄλλου. Νὰ κατὰστημα. Ἡμεῖς κάμνομεν καὶ τοιαῦτα εἶδη.

Καὶ σύρων ἐκ τοῦ θυλακίου ἔρριψεν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐνώπιον ἡμῶν τὴν ἐξῆς διεύθυνσιν:

**Κάρολος Σούμμερχαϊμ καὶ Σα.**

*Κατὰστημα Νεκρικῶν εἰδῶν.*

Μεγάλῃ ὁδῷ Πέραν Ἄρ. 57 (bis).

Καὶ ἔρριψε πρὸς ἡμᾶς βλέμμα ταχέως ἐρωτηματικὸν δικνούμενον μέχρι τοῦ βαλαντίου.

Ἀμφοτέροι ἀπεστρέψαμεν ἐνεοὶ τὸ πρόσωπον.

Μεθ' ἡμέρας πτωχοὶ τινες ἀπόστρατοι καθήμενοι εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ στρατῶνος τοῦ Ταξιμίου περὶξ ἐνὸς χρότζα ἠεροῶντο μετὰ προσοχῆς τῆς ἀναγνώσεως τῶν νέων. Ἦτο παλιὸν τι φύλλον τῆς Χαβαδὶς, ὅπερ ἀνέφερε τὸ τραγικὸν συμβεβηκὸς ἐρανοισθῆν ἐκ τῶν ἐφημερίδων τοῦ Πέραν. Διηρχόμεν τυχαίως περιπατῶν ἐκείθεν, ὅτε αἱ λέξεις *Μοσκόβ κερησὴ* ἐπληξαν τὴν ἀκοήν μου. Οἱ στρατιῶται ἐπέτειναν τὴν προσοχὴν καὶ ἐκράτησαν τὴν ἀναπνοήν αὐτῶν, εἰς τὸ ἀκουσμά δὲ ὅτι ἡ γυνὴ αὐτῆ εἶχεν ἔλθει ἐκ Θεσσαλονίκης προσέβλεψαν ἀλλήλους ὡσεὶ κινήθεντες ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐλατηρίου, καὶ εἰς τὸ τέλος εἰς ἐξ αὐτῶν ὡς διερμηνεῶν τὴν ἰδέαν ὄλων καὶ τὸ αἶσθημα ἐφώνησε μετὰ ζωηρότητος:

— «Μοσκόβ κερησὴ! αὐτὴ ἦτο! Ἐγὼ τὸ εἶπα: ὑπάρχουσι καὶ ὠραῖαι, ἀλλὰ ὑπάρχουσι καὶ γενναῖαι.

Π. ΘΩΜΑ.

## Ἡ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΤΟ ΠΤΩΧΟΚΟΜΕΙΟΝ.

ΣΤ'.

Πάντων τῶν κακῶν τῶν κατὰ τῆς ἀπροστατεῦτου κεφαλῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπολυθέντων ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης, ἡ πενία εἶνε ἴσως τὸ δεινότερον. Εἶνε χρόνιον τὸ νόσημα καὶ . . . ἀνίατον, ἀφοῦ ὁ θάνατος τὸ θεραπεύη μόνος.

Οἱ ἐν Ἑλλάδι ἔχομεν εὐτυχῶς ἀτελεστάτας περὶ πενίας ἰδέας, καὶ εἶθε ποτὲ τὸ ζοφερόν φῶς τοιαύτης ἀπαισίας γνώσεως νὰ μὴ ἐκδιᾶσθαι εἰς δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ νὰ ταράξῃ τὰς συνειδήσεις. Ὑπάρχουσι χώραι ἔνθα τῶν Ἐρινυῶν καὶ τῶν Ἀρτυῶν οἱ φοικαλέοι μῦθοι ἀντιπαρίστανται ἐναργῶς ἐν τῇ καθημερινῇ ζωῇ πληθυσμῶν ὀλοκλήρων. Ἡ πελιδνὴ πείνα ἀνίσταται μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὁρμᾶ κατὰ τῶν προρομοισμῶν δυστυχῶν, καὶ πλήττει ἀνελεημόνως διὰ τῶν μαστίγων τῆς. Πόσαι εἶνε αἱ μαστίγες τοῦ τέρατος ἀδυνατεῖ νὰ ὑπολογίσῃ ὁ ἄνθρωπος; καὶ μία μόνη ἐν τούτοις ἀρκεῖ νὰ ξηράνη τῆς νεότητος τὰ ῥόδα καὶ τὴν χαρὰν. Τὸ θῦμα προστρέχει εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ πολλὰς τὸ ἀντίδοτον ἀποβαίνει ἀνίσχυρον κατὰ τοῦ φοικτοῦ πάθους. Ἐρχεται ἡ νύξ· τὰ θύματα ἀποσύρονται γυμνά, πεινῶντα, θρηνοῦντα εἰς τὰς τρώγλας καὶ τὰ σπήλαια· ἡ πείνα τὰ παρακολουθεῖ, καὶ τρέφεται διὰ τῶν στεναγμῶν τῶν, ὁ κάτισχνος οὗτος καὶ βαδιζῶν σκελετός. Ὁ ὕπνος φεύγει τὸν δυστυχή, καθ' οὐ ἐπέπεσεν ἡ πείνα· καὶ ὅταν ἔτι κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ψύχους, τῆς νηστείας καὶ τῆς ἀπογνώσεως, δὲν κοιμάται ἐξακολουθεῖ πάσχων καὶ θρηνῶν. Δὲν εἶνε τοῦ πεινῶντος ὁ ὕπνος ὡς ὁ παρήγορος τῶν ἄλλων ὁ ἐλεῶν καὶ ἀνακουφίζων τοὺς πόνους τῶν θνητῶν. Εἶνε λήθαργος φοβερός, διακοπτόμενος ὑπὸ δακρύων, καθ' ὅσα καὶ κοιμώμενος κλαίει ὁ δυστυχῆς καὶ πένης. Ὅταν δὲ παγωμένος καὶ κλονιζόμενος ἐγερεθῇ τὴν ἐπαύριον, φέρει τὴν τρέμουσαν χεῖρά του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἀντὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν διότι ἔζησεν, ἀπευθύνει πρὸς Αὐτὸν πικρὸν παράπονον διατὶ νὰ ἐξυπνήσῃ, διατὶ νὰ μὴ ἀποθάνῃ κατὰ τὸν ὕπνον, καὶ ἀποθνήσκων νὰ λυτρωθῇ τέλος πάντων.

Θὰ ἐνδιατρίψωμεν μικρὸν ἐπὶ τῶν ἀφορώντων τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν σύσασιν τοῦ ἐν Ἀθήναις Πτωχοκομείου. Ὅτε κατὰ τὸ 1864 συνέστη καὶ ἐνεκρίθη διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου Β. Διατάγματος ἡ «Φιλελεήμων Ἐταιρία», ἡ ἐπαιτεία ἐλυμαίνετο τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἐταιρία συνέστη ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ περιθάψῃ «τοὺς ἐνδεεῖς καὶ ἀναπήρους γέροντας» ἅμα δὲ καὶ «ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐπαιτείαν». Ἡ β' παράγραφος τοῦ ἀ ἄρθρου τοῦ κατὰστατικοῦ τῆς ἐλεήμονος Ἐταιρίας ἀναγράφει ὅτι, «ἂν οἱ πόροι